

บันทึก

เรื่อง ทหารือปัญหาเกี่ยวกับการตรวจสอบจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษา

กรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหารได้มีหนังสือ ๑๐๔๐๓/๒๕๐๐ ลงวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๐๐ ความว่า กระทรวงมหาดไทยได้ขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับการคำนวณอายุของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕ และพระราชบัญญัติการตรวจสอบจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งมีกรณีปรากฏดังต่อไปนี้

(๑) มาตรา ๔ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้บัญญัติว่า“ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นและนายอำเภอจัดทำบัญชีแสดงจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีรายการแสดงไว้ด้วยว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้น ๆ คนใดเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษาหรือไม่ โดยคัดจากทะเบียนผู้เลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....”

(๒) โดยที่รายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งคัดจากทะเบียนผู้เลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ต้องถือตามคุณสมบัติของผู้เลือกตั้งตามมาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๔๙๙ โดยเฉพาะตามมาตรา ๑๗ (๒) ได้กำหนดเกี่ยวกับอายุของผู้เลือกตั้งไว้ว่า “อายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง” ดังนั้น ผู้ที่มีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้งในขณะนี้จึงเป็นผู้มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ และประกาศบัญชีจำนวนและรายชื่อที่เจ้าพนักงานท้องถิ่นและนายอำเภอจัดทำประกาศตามพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้คัดรายชื่อผู้เลือกตั้งซึ่งมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ ส่วนผู้ที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ไม่มีรายชื่อในประกาศ

(๓) รัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๖ ได้บัญญัติว่า”...ให้คณะรัฐมนตรีประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษาในวันที่ ๑ มกราคมของทุก ๆ ปี.....” ซึ่งคณะรัฐมนตรีจะต้องประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๐๑

ปัญหาที่เกิดขึ้น

๑. ประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๖ ซึ่งคณะรัฐมนตรีจะต้องประกาศในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ จะถือจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ หรือ

วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑

๒. ในเมื่ออำเภอและเจ้าพนักงานท้องถิ่นได้ประกาศบัญชีแสดงจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ โดยถือหลักการตัดจากทะเบียนผู้เลือกตั้งที่เป็นจริงในปัจจุบัน หากมีผู้ที่จะมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ยื่นคำร้องขอเพิ่มจำนวนและรายชื่อในบัญชีตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ โดยอ้างเหตุผลว่าจะมีสิทธิเลือกตั้งในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ซึ่งเป็นวันประกาศยอดจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษาตามรัฐธรรมนูญ นายอำเภอและเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะสั่งยกคำร้องโดยอ้างว่าผู้ร้องไม่ใช่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้หรือไม่ ซึ่งสำหรับปัญหาหลังนี้ได้มีจังหวัดอุบลราชธานีหารือมายังกระทรวงมหาดไทยด้วยแล้ว

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายครบคณะ) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้ว ขอเสนอความเห็นดังต่อไปนี้

ปัญหาข้อ ๑

๑. มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้บัญญัติว่า “ในเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และนอกเขตเทศบาลให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอจัดทำบัญชีแสดงจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งมีรายการแสดงไว้ด้วยว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งนั้นๆ คนใดเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษาหรือไม่ โดยตัดจากทะเบียนผู้เลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

๒. ทะเบียนผู้เลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นที่มาของบัญชีแสดงจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ นั้น เป็นทะเบียนถาวรตามมาตรา ๒๗^๑ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ และมาตรา ๒๙ ได้บัญญัติเกี่ยวกับการมีชื่อในทะเบียนเลือกตั้งไว้ว่า “ในเดือนตุลาคมทุกปี ให้เทศบาลหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณีจัดการประกาศให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๖ และยังไม่มียชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้ง ไปแสดงตนต่อเทศบาลหรือนายอำเภอเพื่อลงชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้งภายในเดือนธันวาคมของปีนั้น

ผู้ใดไม่สามารถไปแสดงตนดังกล่าวในวรรคก่อนได้ จะให้บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะและพอจะเชื่อถือได้ ไปแสดงตนแทนก็ได้”

ฉะนั้น ผู้ที่มีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๖ ของพระราชบัญญัติการเลือกตั้งซึ่งอาจจะเป็นกรณีสำหรับผู้มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันหนึ่งวันใดของปีนั้น จึงมีสิทธิที่จะไปแสดง

^๑ มาตรา ๒๗ ในเขตเทศบาล ให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล และนอกเขตเทศบาล ให้เป็นหน้าที่ของนายอำเภอจัดทำทะเบียนผู้เลือกตั้งสำหรับแต่ละหน่วยเลือกตั้งเป็นทะเบียนถาวรไว้ ณ สำนักงานเทศบาล และที่ว่าการอำเภอ

เมื่อจัดทำทะเบียนผู้เลือกตั้งตามความในวรรคแรกเสร็จแล้ว ให้เทศบาลหรือนายอำเภอประกาศรายชื่อผู้เลือกตั้งให้ประชาชนทราบ

ตนต่อเทศบาล หรือนายอำเภอ เพื่อลงชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้งภายในเดือนธันวาคมของปีนั้น

๓. เมื่อบัญชีแสดงจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ เป็นบัญชีที่คัดมาจากทะเบียนเลือกตั้ง และถ้าปรากฏว่าในบัญชีแสดงจำนวนนั้นไม่มีชื่อผู้เริ่มมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๖^๒ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ ผู้เริ่มมีคุณสมบัติดังกล่าวซึ่งอาจเป็นผู้ที่เริ่มมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันหนึ่งวันใดของปีนั้นชอบที่จะร้องขอให้ใส่ชื่อของตนในบัญชีแสดงจำนวนโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ ประกอบกับมาตรา ๖^๓ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ ได้เพราะเป็นที่เห็นได้ว่า พระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ ได้วางวิธีการเพื่อสำรวจบุคคลเช่นนั้นสำหรับทราบจำนวนในปีถัดไป

๔. ฉะนั้น การประกาศจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้รับการศึกษาอบรมจบชั้นประถมศึกษาตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๑๖ ซึ่งคณะรัฐมนตรีจะต้องประกาศในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ จะถือจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๐ หรือวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ ไม่ได้ทั้งสองประการแต่จะต้องถือตามวันที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันหนึ่งวันใดภายในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ เพราะมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ ได้ให้สิทธิยกคำร้องและแจ้งให้บุคคลนั้นทราบโดยเร็ว ผู้เลือกตั้งที่จะไปแสดงตนต่อเทศบาลหรือนายอำเภอเพื่อลงชื่อในทะเบียนเลือกตั้งได้จนถึงสิ้นเดือนธันวาคม และมาตรา ๖ และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ ก็ได้บัญญัติให้บุคคลที่ไม่มีชื่อในบัญชีแสดงจำนวนยื่นคำร้อง และให้กระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งเพิ่มจำนวนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษาได้จนถึงสิ้นเดือนธันวาคมซึ่งเป็นการสอดคล้องกับมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ

ปัญหาข้อ ๒

เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือนายอำเภอได้รับคำร้องขอเพิ่มจำนวนรายชื่อในบัญชีตามมาตรา ๖ แห่งพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ จากผู้ที่เริ่มมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ในวันที่

^๒ มาตรา ๑๖ ผู้เลือกตั้งต้องมีชื่อเป็นผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในวันเลือกตั้ง ทั้งต้องมีคุณสมบัติตามมาตรา ๑๓ และไม่ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๔

^๓ มาตรา ๖ บุคคลใดไม่มีชื่อในบัญชีแสดงจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือมีแต่รายการแสดงว่าไม่ใช่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษา ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อในบัญชานั้น หรือสมควรมีรายการแสดงว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษาด้วย ให้ยื่นคำร้องต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณีเพื่อเพิ่มจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเพิ่มรายการแสดงว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้ ให้ยื่นคำร้องภายในเดือนพฤศจิกายนของปีนั้นโดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมหรือปิดอากรแสตมป์

เมื่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี ได้รับคำร้องแล้วให้ดำเนินการสอบสวนพิจารณาหลักฐานโดยเร็ว และเมื่อเห็นว่าผู้ร้องเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษา ให้ประกาศบัญชีเพิ่มจำนวนและรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และถ้าผู้นั้นเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษาให้มีรายการแสดงว่าเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษาในประกาศบัญชานั้นด้วย ถ้าเห็นว่าบุคคลนั้นไม่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือไม่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้งจบชั้นประถมศึกษา ก็ให้มีคำสั่ง

๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ โดยผู้นั้นอ้างเหตุผลว่าจะมีสิทธิเลือกตั้งในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ เจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือนายอำเภอชอบที่จะสั่งยกคำร้องนั้นได้ เพราะผู้ร้องยังใช้สิทธิตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ ไม่ได้ และการยื่นคำร้องตามพระราชบัญญัติการตรวจสอบฯ เป็นการยื่นคำร้องเพื่อแสดงจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งจบชั้นประถมศึกษาเป็นเรื่องต่างกรณีกับการยื่นคำร้องตามมาตรา ๓๒^๔ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ ซึ่งเป็นการยื่นคำร้องเพื่อให้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งใดครั้งหนึ่ง

(ลงชื่อ) หยุต แสงอุทัย

(นายหยุต แสงอุทัย)

เลขาธิการคณะกรรมการการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา

ธันวาคม ๒๕๐๐

^๔ มาตรา ๓๒ บุคคลใดไม่มีชื่อในทะเบียนผู้เลือกตั้ง ถ้าเห็นว่าตนสมควรมีชื่อเป็นผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งใด ให้ยื่นคำร้องต่อนายอำเภอให้ลงชื่อตนถ้านายอำเภอเห็นว่าเป็นผู้เลือกตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ได้ ก็ให้เติมชื่อผู้ร้องลงในทะเบียนผู้เลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นโดยเร็ว

ถ้านายอำเภอเห็นว่า ผู้ร้องไม่มีสิทธิเลือกตั้งในหน่วยเลือกตั้งนั้นได้ก็ให้สั่งยกคำร้องและแจ้งให้ผู้ร้องทราบโดยเร็ว ผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลจังหวัดได้โดยมีต้องเสียค่าธรรมเนียม และให้ศาลดำเนินการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งโดยเร็ว เมื่อศาลวินิจฉัยและมีคำสั่งแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดท้ายให้ศาลแจ้งคำสั่งไปยังนายอำเภอโดยมิชักช้า

ในกรณีที่นายอำเภอได้ประกาศบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งตามมาตรา ๒๑ ให้นำความในวรรคแรกและวรรคสองแห่งมาตรานี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม การยื่นคำร้องให้กระทำก่อนวันเลือกตั้งไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เมื่อนายอำเภอหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้เติมชื่อผู้ร้องลงในทะเบียนผู้เลือกตั้งแล้ว ให้นายอำเภอเก็บบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้งที่ประกาศไว้ให้ถูกต้องทุกแห่ง